

CYANOTYPIEËN; VEEL BLAUW, OOK IN HET NIEUWE NEDERLANDS FOTOMUSEUM

Ton Verweij

Cyanotypieën.

Enige tijd geleden heb ik weer een oude 'liefde' opgepakt; het maken van cyanotypieën. Ik heb er wel eens wat resultaten van laten zien op de club, en onlangs nog bij de werkgroep 'de Vrijplaats'.

Cyanotypieën zijn fotografische afdrucken in een blauwtint, vervaardigd met het fotografisch procedé, dat gebruik maakt van ijzerzouten en cyanide. Je hebt er geen camera of lens voor nodig. Dit analoge proces werd in 1842 in Engeland uitgevonden door Sir John Herschel. Botanicus en fotograaf Anna Atkins heeft het aantrekkelijk en toegankelijk gemaakt voor een breed publiek. Oorspronkelijk werd de techniek gebruikt voor wetenschappelijke documentatie, maar er zijn ook veel artistieke toepassingen. Door de eenvoud en toegankelijkheid is deze techniek erg geliefd. Het resultaat is een afbeelding op papier of doek in Pruisischblauw (blauwdruk), die wij o.a. kennen van de vroegere bouwtekeningen.

Blauwdruk van bouwtekening

Ik had alle noodzakelijke materialen voor het maken van cyanotypieën nog van 5 jaar geleden en had vorig jaar weer twee nieuwe flesjes chemicaliën aangeschaft, dus hoog tijd om die te gaan gebruiken, voordat de houdbaarheidsdatum verlopen was.

Het procedé is vrij eenvoudig: In een halfduistere ruimte meng je de twee chemicaliën in een bepaalde verhouding. Na menging strijk je met een platte kwast de vloeistof op een vel aquarel papier. Eventueel bewerk je zo een serie vellen en laat die in het donker (bijvoorbeeld een nachtje) drogen. Berg het geelachtige papier de volgende dag op in een map, zodat er geen licht bij kan komen. Je hebt nu een voorraadje om mee aan de slag te gaan.

Bedenk nu goed wat voor fotogrammen je gaat maken. Je kan afdrucken maken van allerlei dingen of materialen en dat hoeft niet in een doka. Veelal wordt er gewerkt met natuurlijke

vormen, zoals varens, bladeren, zeewier etc., maar je kan natuurlijk ook andere attributen op het lichtgevoelige papier leggen. Ook kan je ervoor kiezen om een (groot) negatief op het papier te leggen. Zo'n A4 negatief kan je zelf uit je fotobestand maken en printen op transparanten voor een inkjet printer.

Afhankelijk van het gekozen materiaal leg je vervolgens een glasplaat op het object, bijvoorbeeld een varen, om het goed plat te houden. Vervolgens moet het geheel worden belicht. Dat kan met direct zonlicht, maar handiger is bijvoorbeeld een 2^e hands gezichtsbruiner met 4 x 15W UV Fluorescentielampen, die vaak voor een prikke te koop zijn op Marktplaats.nl. Dat armatuur leg ik dan, met de lampen naar beneden gericht, op de deksel van een bananendoos waar ik een gat in heb gemaakt, dat correspondeert met de grootte van de UV-lamp. De deksel leg ik dan over het papier en met de timer van de lamp kan je de belichtingstijd instellen. Na wat proefjes weet je hoe lang je moet belichten om tot een mooie blauwe afdruk te komen. Ik kom meestal uit rond de 10 minuten. Na de belichting moet je het papier goed en langdurig met water uitspoelen totdat de prent diepblauw is en het niet belichte deel helder wit. Vervolgens hang je het papier te drogen en kan je met de volgende prent beginnen. Je kan ook nog variëren door bijzondere papersoorten te gebruiken of door dubbeldrukken te maken door verschillende objecten of negatieven over elkaar te belichten etc. Je kan er ook voor kiezen om het papier niet egaal te prepareren, maar het inkwasten duidelijk zichtbaar te maken. Onderstaand wat voorbeelden.

Ook kan je werken met uitzonderlijke formaten en die uit de hand te belichten met de UV-lamp (zie foto met strook van 30 x 90 cm onder de pub-klok).

De beelden die deze techniek oplevert zijn allemaal vrij 'plat' en uiteraard heeft dit procedé minder mogelijkheden dan onze traditionele digitale fotografie en fotobewerking, maar het is leuk om weer eens ambachtelijk bezig te zijn en het ouderwetse 'dokagevoel' te herbeleven, zonder dat alles in het duister moet plaatsvinden.

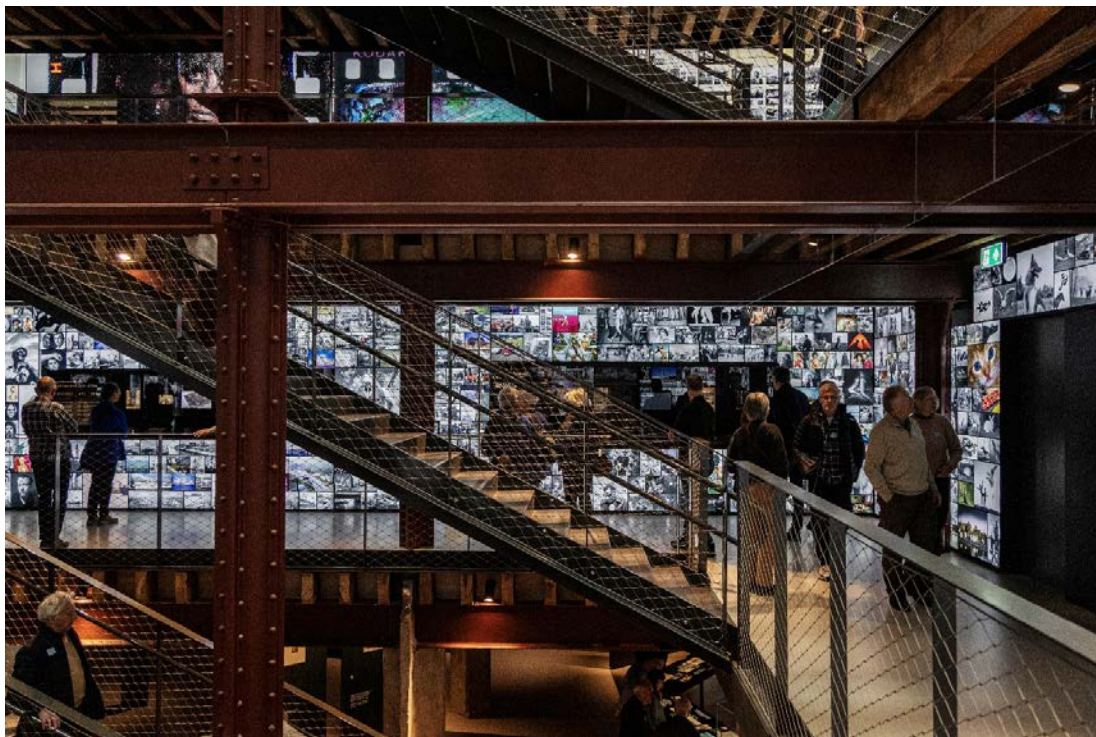
Het Nederlands Fotomuseum.

Toen onlangs het nieuwe Nederlands Fotomuseum werd geopend, bleek daar een hele expositie aan Cyanotypieën te zijn gewijd: alle reden om naar Rotterdam af te reizen en te zien of daar inspiratie was op te doen. Het nieuwe museum is gevestigd in het voormalig koffiepakhuis Santos op Katendrecht op loopafstand van het eveneens nieuwe Kunstmuseum over Migratie, Fenix. Als je bij de laatste al eens bent geweest, dan is Santos toch een beetje teleurstellend; zo ruim en licht als Fenix is opgezet, zo donker en krap voelt het Fotomuseum aan (met name de verdiepingen). Daar bevinden zich in hoofdzaak kantoren en restauratieateliers. Op de omloop, rondom het trappenhuis, zijn wel exposities, veelal met lichtbakken (zie foto).

De tentoonstelling '**Ontwaken in blauw - Een ode aan cyanotypie**' bevindt zich op de bovenste verdiepingen die wat ruimer zijn en omvat werk van een vijftien kunstenaars. Het geeft een goed overzicht van wat er allemaal mogelijk is met de cyanotypie-techniek en eventuele onderwerpen. Er zijn ook veel, vaak grote tot zeer grote, afdrukken te zien op allerlei materialen, zoals papier en katoen. Eén kunstenaar, Glithero, lukt het zelfs om aardewerken vazen te bedrukken met een speciale techniek. Een andere kunstenaar, Robin

Huissen, heeft kans gezien om een afdruk te maken van zijn eigen lijf (zie onderstaande foto's) Al bij al: best een reisje waard naar Rotterdam en ga dan ook langs bij Fenix met zijn fenomenale glimmende en veel gefotografeerde 'Tornado' Bij het Fotomuseum kan je gewoon terecht met je Museumjaarkaart, helaas bij Fenix (nog) niet.

Suzette Bousema

Robin Huissen

Gilthero

Pai Dekkers

PROGRAMMA

Datum	Locatie	Wat te doen	Gespreksleider
April			
ma 6 apr	Geen club	2e Paasdag	
ma 13 apr	De Batau	Bespreking Portfolio's	WCIE
ma 20 apr	De Batau	<p>PF Magazine</p> <p>Op 9 maart heeft iedereen een foto gekozen uit het PF Magazine. Reflecteer op deze foto en maak je eigen interpretatie op deze foto, op jou manier in jou stijl. Je krijgt vooraf de mogelijkheid om aan te geven waarom je deze foto hebt gekozen en hoe je de foto hebt geïnterpreteerd.</p> <p>Inlijsten van de foto's voor de expositie in DE KOM.</p> <p><i>Foto's kun je tot en met zaterdag uploaden in het Fotobesprek- en Jureersysteem van de Fotobond. Op zondag zijn alle foto's voor iedereen zichtbaar in de presentatie van dit systeem. Let op dat de foto's niet groter zijn dan 1920 px op de lange zijde.</i></p>	Maarten en Ruud
ma 27 apr	Geen club	Meivakantie, Koningsdag.	
Mei			
ma 4 mei	Geen club	Nationale Dodenherdenking.	

ma 11 mei	De Batau	Presentatie van de resultaten van de mentoraten Op deze avond krijgen de leden die een mentoraat hebben gevolgd bij Diana Bokje en Peter van Tuijl de gelegenheid de resultaten te tonen en te vertellen hoe ze het mentoraat hebben beleefd en wat de leerpunten waren. Gebruik hiervoor de prints om het uiteindelijke resultaat te tonen.	Eric
ma 18 mei	De Batau	Lente challenge Probeer jouw beleving van de lente zo goed mogelijk vast te leggen. Stuur je 5 beste foto's in, 3 van deze 5 foto's worden besproken. <i>Foto's kun je tot en met zaterdag uploaden in het Fotobespreek- en Jureersysteem van de Fotobond. Op zondag zijn alle foto's voor iedereen zichtbaar in de presentatie van dit systeem. Let op dat de foto's niet groter zijn dan 1920 px op de lange zijde.</i>	Henk en Astrid
ma 25 mei	Geen club	2e Pinksterdag	

TIP

Jan Donders

Voor wie nog zoekend is in het thema voor "bijzonder licht" is de volgende link passend :

<https://www.dpreview.com/articles/1901045916/march-2026-photo-challenge-winners>

ADRESSEN

E-mail adres	Functie	Huidige ontvanger(s)
redactie@fotogein.nl	redactie van de Oculair	Jan Donders, Ina Huitema
bestuur@fotogein.nl	alle bestuursleden	Henk Post, Willibrord van Raaij, Michel Timmermans, Eric de Wit, Frans van Maurik
penningmeester@fotogein.nl	de penningmeester	Michel Timmermans
secretaris@fotogein.nl	de secretaris	Willibrord van Raaij
wedstrijd@fotogein.nl	de wedstrijdcommissie	Kas Maessen, Gerard Janssen, Erik Hendriksen
foto@fotogein.nl	inzenden foto's voor digitale presentaties	John Roeleven, Jan Donders, Michel Timmermans, Gerard Janssen
webmaster@fotogein.nl	alles betreffende de website	John Roeleven, Jan Donders
expositie@fotogein.nl	de expositie commissie	Maarten de Koning, Erik Hendriksen
programma@fotogein.nl	de programmacommissie	Henk Post, Erik Hendriksen
materiaal@fotogein.nl	als je materialen wilt lenen	Eric de Wit